

ostane

Poštnina plačana v gotovini.

Naša Zvezda

**Seto VIII.
1938-39**

Za ljubitelje liturgije.

Dolgo pričakovani molitvenik z naslovom **Kristus kraljuj**, ki je namenjen v prvi vrsti akademskemu in srednješolskemu dijaštvu, je izšel.

»Novi molitvenik hoče biti troje hkrati: molitvenik, mašna knjiga in pesmarica. S tem naj bi zadostil v glavnem vsem potrebam bogočastnega življenja.« (Iz Uvoda.) — Priporočamo toplo že sedaj.

Ovitek hrani za vse leto!

Uredništvo sporoča: Odziv na povabilo za sodelovanje je bil med dijaki in prijatelji dijaštva tolik, da ni bilo mogoče v prvih številkah objaviti vsega izvrstnega gradiva. Uredništvo se vsem sodelavcem odkrito zahvaljuje in prosi še nadaljnje zvestobe s kratkimi, živahnimi in katoliško jasnimi prispevki, ki naj postanejo duhovna hrana in vodilo sodobni dijaški generaciji.

Vse dopise, kakor tudi rešitve ugank in tekmovanj je nasloviti na uredništvo »Naše Zvezde«, Costova 7, Ljubljana (za dijake); Poljanski nasip 52 (za dijakinje).

Prav posebno uredništvo prosi takojšnje dobrohotne kritike prvih števil. Vse, ki želijo, da bi nam na srednji šoli rastel rod, ki se bori zoper materializem in hiti h Kristusu in Mariji v Cerkvi, toplo prosimo za nasvete, kako naj bi mu »Naša Zvezda« pri tem pomagala.

Uprava sporoča: »Naša Zvezda« bo tudi letos izhajala ločeno za dijake in dijakinje 14-dnevno med šolskim letom, 1. in 15. v mesecu. Cena listu za dijaštvo je Din 8.— na ločene naslove; pod skupnim naslovom Din 7.—; za nedijake je celoletna naročnina enega glasila Din 15.—, obeh pa Din 30.—.

»Našo Zvezdo« izdaja škofijsko vodstvo DMK v Ljubljani in v Mariboru. Urejuje jo konsorcij, ki ga predstavlja škofijski voditelj dr. Tomaž Klinar. — Uprava je v Ljubljani, Streliška ulica 12/II (Ljudski dom). — Uprava posluje vsak dan od 10. do 12. dopoldne in od 5. do 6. popoldne.

Uprava prosi vse gg. voditelje in poverjenike za list, da ji nemudoma sporočijo končnoveljavno število naročnikov. Naslove je treba točno navesti in naznačiti, kateri del »Naše Zvezde« naročajo. Naročnino za list naj gg. poverjeniki poberejo čim prej, da ne bo ob koncu leta nepotrebnih zaostankov. Za plačevanje se poslužite priloženih položnic.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Karel Čeč).

STEV. 1-2.

V LJUBLJANI, 1. NOVEMBRA 1938

LETO VIII.

za dijakinjo

F. Sal. Finžgar

Vseh živih — vseh mrtvih dan

Prečudno smo priklenjeni na svet: iščemo veselja, bežimo pred trpljenjem, a tare nas delo, skrbi, bolečine. »Človek, rojen iz žene, živi malo časa in je poln grenkosti.« govori sv. pismo.

Vsi to vemo, vsi skušamo in okušamo; vsi tudi vemo, da onostranstvo je, da je večnost, Bog. Pa kako se otepamo misli na vse to! Bog nas pozna, kako je z nami: »Telo teži in tlači dušo, ki bi rada mislila visoke misli.« Zato je določil po Cerkvi, naši duhovni materi, praznik živih in mrtvih — Vse svete in Verne duše —, dva dneva, ki naj nas odtrgata od zemlje, da pogledamo preko reke, ki loči čas od večnosti. Žive reke ljudi vro te dni na pokopališče, kamor pridemo vsi; vse človeštvo se izliva v morje večnosti. Ob Vseh svetih jokajo zvonovi, cvetje na grobovih se solzi, svečke plapolajo v topli ljubezni, mi pa stojimo ob grobu, zamišljeni v večnost; v onostranstvo tipajo naše misli in iščejo dragih rajnih: Kje ste? Kako vam je? Uho nastavljam, da bi ujeli en sam ljubi glas očeta, matere, moža, žene, otročička. Vse tiho. Ali res ni odgovora od tam?

Je odgovor na to strašno skrivnost. Bog ga je dal po Pavlu, svojem apostolu: »Nočemo pa, bratje, da bi bili vi nevedni o rajnikih, da se ne boste žalostili kakor drugi, ki upanja nimajo. — Hiteli bomo Gospodu naproti in tam bomo vedno z Gospodom.«

Na to veliko skrivnost je samo ta odgovor: tako govori dan Vseh živih — vseh zveličanih v nebesih, in tak je govor hrepenečih duš, ki še čakajo v vica.

Ta odgovor je potrjen po božjem razodetju in je Pavel sam zagrozil: »In če bi vam angel z nebes oznanjal drugače, bodi preklet!«

Iz te vere živi naš narod tisočletje in več, odkar je bil poklican »iz sence zmot« v krščanstvo.

Zato praznuje ta dva dneva iz duše, iz vere, iz srca s toliko lepoto, da si jo z isto vero in toplim čutom oglejmo še mi.

Bližajo se Vsi sveti. Že teden, dva poprej je na pokopališču vse razgibano. Stezice plevejo, beli pesek donašajo, rože sade, venčke in šopke pleto. — Vsi, tudi najrevnejši. Ti še v večji ljubezni. Lej, ubogo deklico! Kar v predpasniku donaša pesek na grob mamice; zelene ruše si je narezala v gmajni, smrekove vejice plete v venec, vmes vtika jesensko drevo, rdeče jagode šipka vpleta kot kapljice srčne krvi. Na grobu je lesen križec. Nagnjen. Kako se trudi, da ga uravna. Nato prinese iz potoka belih kamenčkov in opiše z njimi grob. Glejte: še črke je sestavila: V MIRU. Človeku se topi srce, ko gleda vso to lepo ljubezen. In tam, glej, staro ženico! Vsa je že sključena. Pa je prilezla na grob svojega dragega moža, ki ji je tako prezgodaj odšel v večnost. S tresočo se roko postavi v ilovnati lonček tri nageljne in zeleno vejico rožmarina, vmes pa še narezljani roženkravt. Kolikokrat je prilivala tem rožicam: kot dekcle zanj, za ženina, da se je postavil s šopkom na kastorecu, kot možu za spomin, kako lepo sta se ljubila in se še ljubita, in sedaj za njegov grob, kjer jo čaka in vabi: Pridi, draga, zvesta, od trpljenja sključena vdova, pridi, pohiti Gospodu naproti! Da, to so naši ljudje, mimo katerih gre tako hladno vreščéči direndaj sodobja. Ne ustavi se, ne vidi jih in si ne izpraša svojih zbeganih src.

Pa zapojo zvonovi na Vse svete. Slovesno, veselo potrkavajo. Ljudstvo gre v cerkev vse praznje; bele rute se bleste, židane; vesele obleke, kakor bi šle na svatbo. Saj gredo v cerkev, da pozdravijo brate in sestre na nebeški svatovščini. Vsak svojega patrona, svojo patrono: sv. Janeza in Tomaža, Vedrnike, Primoža in Felicijana, pa Marijo in Magdaleno, Uršulo in tisoč devic-mučenic, deklico Nežo in kmetico Radgaud — sto in sto imen veselih nebeščanov. To je dan vseh živih, triumf zmagovalcev.

Pa hitro se nagne jesensko sonce. Iz lin se oglasijo zvonovi; nič več slovesno; počasi, žalostno, zategnjeno. Spet vro množice k fari — vse v črnem. Židane bele rute so izginile. Žalna obleka povsod. Pogledaš po cerkvi — vse kakor pregrnjeno z mrtvaškim prtom. In tedaj molijo, molijo: v cerkvi, očenaš za očenašem za rajnke. Nato na grobovih: vse kleči, svečke gore, solze teko, zvonovi pa jokajo, jokajo. Večer se bliža. Še bolj živo zagore svečke, vse pokopališče je morje lučic, morje ljubečih sre, en sam plamen ljubezni.

Počasi se trgajo ljudje z grobov. Zamišljeni gredo na domove. Tam nič šale, nič smeha. Onostranstvo čutijo, z rajnimi se pogovarjajo v mislih, v ljubezni kot nekdanj. Večerja ni taka kakor na praznik. Hitro

pojedo. Gospodar vstane — zvonovi so ga poklicali — sname s stene rožni venec. Zvoní — zvoní, dolgo, dolgo v noč. Vse družine po vasi kleče in molijo vse tri dele svetega rožnega venca — in še in še očenaše: za očeta, za mater, za tete in botre, za sina, padlega v vojni... Nato se tiho poizgube po sobah in ležejo — in še in še jih spremlja večnost: nebesa, vice — morda... Bog nas varuj.

Ni še svita zjutraj. Ob trdi temi se spet oglasijo zvonovi. Vsa družina se zbere in spet molitev, molitev dolga in iskrena kot prejšnji večer.

Ko se vrnejo vnovič s pokopališča, že čakajo na gospodinje »prešcarji« — revni dečki bajtarski in gostaški; bisage imajo in vreče; milodarov prosijo — za duše v vicah. Gospodinja deli hlebčke — »prešce« — za duše v vicah, za večni mir in pokoj naših...

»Svojo roko je odprla potrebnemu, svojo dlan nudi v oporo revežu.« Prava svetopisemska žena.

To so duše našega naroda, ki žive iz vere. Smrt boli, toda njih smrt ni obup — je sveto upanje.

Kaj je večje: Živeti brez smisla za smrt, a vendar trepetati pred njo, ali živeti iz vere z mislijo na onostranstvo in hrepeneti po Gospodu?

Grivški:

Da bi ti videla...

Vprašal me, zakaj da sem potrj. —
Da bi ti videla smrt,
kakó je s sekiro kosila kosti,
kakó je z očmi srebala kri
otrokom nedolžnim...

Da bi ti videla, kakó so žgali
dan za dnem svete knjige,
kako so vklepali v verige
one, ki so jih pisali, brali...

In kar je najhujše: če bi videla
največji greh,
ko je brat na rodnih tleh
za vse to trpljenje imel le — nasmeh:
potem bi zaihtela
in razumela
žalost v mojih očeh.

Odlomek iz knjige »Zlati plaz«

Knjigo, ki jo pišem, bom izdal šele čez deset ali dvajset let, ali pa nikoli.

Ko je vstopil, je ležala na levi strani in strmela v vrata. Nasmehnila se mu je kakor vselej, kadar je prišel. Le ta hip se ni več trudila, da bi zakrila prsi. Pristopil je in zakril bolnico do vratu. »Hladno je, Štefka, in lahko bi se prehladila,« je rekel in sedel na stol poleg nje. Z enim pogledom je spoznal, da se hitro bliža konec. Prijel jo je za roko in se navidez veselo nasmehnil. Začel je lagati: »Štefka, včeraj sem govoril s profesorjem. Zelo mu je žal, da ti je dal ponavljalni izpit. Rekel mi je, da te namerava obiskati ponovno in te sam pripraviti za izpit. Pristavil je: ‚Saj je nadarjena, le zakaj se vselej, ko pride pred tablo, tako zelo prestraši.‘ Na obrazu petošolke se je zarisalo neizmerno veselje: »Če bi le ozdravela,« je zašepetala. — »Kaj vendar misliš, — danes sem še jaz vesel. Vročina je padla na šest in trideset in utrip tvojega srca je naravnost zadovoljiv. Poslušaj,« je rekel in začel krepko šteti: »Ena, dve, tri štiri,« in pri tem zadovoljno prikimal, čeprav ni niti čutil žilnega utripa. — »Jaz vas imam zelo rada. Če bi bila odrasla, bi hotela biti samo pri vas.« — »In če bi bil jaz mlajši, bi se kar zaljubil vate,« je odgovoril navidez nesigurno. Oba sta planila v smeh. Njenega je takoj zadušil kašelj. Krčevito mu je ujela roko in jo stisnila k lieu, on pa je prijel za rjuho in ji obrisal znoj z obraza. »Gospod zdravnik...« »Ne boj se, vselej, kadar upade vročina, se pojavi hud znoj,« — »Hud znoj,« je ponovila. Nekaj hipov sta molčala. Gledala ga je toplo in mu zopet ulovila roko. »Koliko je ura?« »Pet zjutraj. Kmalu bo jutro. Ali nisi hotela nekaj drugega vprašati?« »Tolikokrat mislim na to. Vi, ki ste na svetu sam — povejte mi — ali imate kako gospodično, ki je že velika in ki je lepa, zelo zelo radi?« — »Odkimal je. »Danes imam rad samo to ubogo punčko, ki leži tu pred menoj.« — »Rdeče lise, ki jih je imela na licih, lise, ki so jih nekateri zdravniki imenovali rože smrti, so zardele še bolj. »Povejte mi nekaj takega, kar niste še nikoli nobeni povedali.« — »Le kaj naj povem,« je pomislil. Živci so mu bili razboljeni in utrujeni in z vso silo se je trudil, da bi premagal nemir, ki ga je hotel zmagati. Naenkrat so mu mračne oči zažarele in začel je pripovedovati počasi, a vendar nekam hllastno: »Ti, ki si tako ljubila planine, čuj! Tista skala, ki se dviga nad Savico, visi vsaj kot se človeku zdi, skoraj do neba. Toda ko vstopiš v njene razpoke in se dvigaš počasi, počasi, vidiš, da ni nikjer nevarnosti in da se počasi, počasi bližajš prečudnemu svetu. Stopila si v najlepšo pokrajino sveta, v silno samotno pokrajino veličastnega molka, ki se širi v ogromnem loku od vrha velikanske skale do belega snega Triglava. Sedem jezer, velikih biserov niz, se dviga: drugo nad drugim. Prvo je zeleno kot smaragd, drugo je sinje kot safir, tretje je črno kot globoka noč, peto je belo kot snežni kristal, šesto je kot onemela molitev in sedmo je kot veličastna pravljica. Nad njimi se dvigajo gore visoko, tako da se utrudijo oblaki, ki plezajo po njih. Na vsaki gori je sto teras, na vsaki terasi sto tisoč rož in vsaka roža je živa in lepa kot tvoj smehljaj. In nekatere so živordeče kot barva tvojih lic. Nad tistim jezerom pa, ki je kot veličastna pravljica, ni več rož. Od

njega navzor se začno pokrajine snega — pokrajine molčanja, nad katerimi kraljuje zlati plaz. Kraljuje na obeh gorah vrh sedla, skozi katero se prikaže kot sen Triglav in skozi katero je mogoče gledati na drugi svet. Kdor bi zagledal zlati plaz, bi oslepel v njegovem sijaju in telo bi za vedno omahnilo v zlat objem. — Ko so v Ljubljani ustanovili vseučilišče, je živel na njem profesor, ki ni nobene stvari tako ljubil kot čudovite rože in samotne pokrajine. Imenoval se je profesor botanike. Vedel je za vsak utrip nevidnih src in sokov, ki se skrivajo v cvetju. Nikjer pa ni našel lepših od tistih pri sedmerih jezerih. Prebil je med njimi tri leta, potem se je zbal, da ne bi prišel kdo in trgalo mlado cvetje z božjega vrta. Vrnil se je v Ljubljano in izbral med svojimi učenkami sedem najlepših in jih popeljal s seboj, da bi varovale božje vrtove. Njihova hiša je bila odslej rododendronov gaj. Tri leta so živeli med jezeri — toda kamorkoli pride človek, se rodi hrepenenje — prvo, ki se je rodilo, je bilo Črtomirovo globoko pod njimi — in učenke so rekle svojemu profesorju: »Glej, vile se ljubijo z žarki sonca in z žarki mesečine, rože se sklanjajo z glavicami druga k drugi. Zberi si eno izmed nas!« — Profesor pa je rekel: »Človek ni samo zaradi ljubezni na svetu, človek naj tudi razišče zadnjo skrivnost. Izbral si bom tisto, ki bo z menoj poiskala zlati plaz, ki ga še niso videle človeške oči.« Umolknile so vse, le Vera, najresnejša med njimi, je pristopila in nemo prikimala. Molče sta se poslovila, le smehljal se, Štefka, kajti ta ljubezen je bila več kot ljubezen, saj je hotela raziskati največjo skrivnost. — Stopala sta navzgor in navzgor. Megle so se zbale za njuno življenje in so jima zagrinjale pot, pridrvele so nevihte in križale s strelami snežno stezo, zballo se je nočno nebo in jima z utrinki slepilo oči, onadva pa sta šla navzgor in navzgor, zballo se je jutranje sonce in si z oblakom zakrilo obráz, da bi ne videlo njune usode, onadva sta šla naprej in naprej, čuj, Štefka,« je govoril popolnoma šepetaje, »in končno sta zagledala na silnem sedlu zlati plaz in — —«

Umolknil je in dolgo strmel na njene smehlajoče se ustnice. Nato je odgrnil odejo in položil roko na njeno srce. Takoj jo je zagrnil nazaj in se nasmehnil poln gorja. Oči pa so mu ostale suhe. Prekrižal je njene roke čez prsi. Nato je zagrnil obe veke čez sinje oči. »Sedaj, dragi otrok, potuj sam.« je rekel, prekrižal s palcem belo čelo in stopil k oknu. Puščoba, ki ga je pregnjala zadnje ure, je sedaj naraščala od hipa do hipa. »V kuhinji spi čevljar z ženo. Če ju zbudim, bosta tulila na ves glas do jutra. Če ju ne zbudim, jima bo prihranjeno vsaj nekaj ur miru. In jaz?« Nemirno se je zasmeljal, ne da bi umaknil pogled od snežink, ki so motno razsvetljene drvele v gostih rojih na globoko dvorišče in se na dnu izgubljale v temi. »In jaz pojdem nazaj v globoko brozgo ulic.« Ko se je okrenil, da bi zbežal, je zagledal na vratih Štefkino mater. Stala je v spalni srajci vsa zgarana kakor strah, odpirala in zapirala vrata, kakor bi hotela nekaj reči, in pri tem nepremično strmela na mrtvega otroka. »Saj, saj mala ni mrtva,« je izpregovoril in se ujezil, da mu je glas postal hripav. »Pravim vam, kaj zijate tu, saj mala ni mrtva, razumete vi!« — »Mrtva, mrtva,« je zagolčala mati, ne da bi se zbudila iz otrplosti. Potem je okrenila glavo počasi proti Jerneju in začela ječati: »Svečke, svečke — nimamo svečke. Bi bilo treba prižgati svečko, dragi gospod, nimamo svečke!« — Naenkrat je razprostrla roke in začela begati iz kota v kot, brskala po mizi, potem v prazno, potem zopet po mizi. »Kaj ste znoreli,« je vzkliknil Jernej. »Dragi gospod, nimamo...« Obstala je zopet nekaj hipov, potem se je zagnala s krikom proti ležišču, padla na kolena in stisnila svoje lice k otrokovemu.

Dolgi, mrki hodniki z okni, ki mežikajo na pusto dvorišče. V stenah so vrezana vrata kakor v jetnišnici. Rimske številke z začetno abecedo značijo razred. Od vrat do vrat so nabiti leseni obešalniki in nad njimi so obesili stare zaprašene slike pragozdov, peščenih step, bruhajočih vulkanov in sanjavih zalivov. To so šolski hodniki, podobni tunelom, skozi katere drsi življenje in se zliva v postaje.

Zunaj po hodnikih visijo na obešalih suknje, površniki, pisane jopice in dolgi sivkasti plašči. Nad njimi so natakknjene raznobarnve čepice, zverženi klobuki, pestre šerpe, pod njimi slonijo majhni dežniki z eksotičnimi kljuni. Vsi ti predmeti ne spadajo v razred. Na njih visi svet, ki je nasproten in tuj šoli. V njih je raznobarnost, pestrost, duh po mestu, ki izzivajoče kljubuje uniformiranim črnim predpasnikom z belimi čipkami ob vratu. Dokler nosiš ta predpasnik si številka v katalogu, paragraf v disciplinarnem redu, učenka v gimnaziji. Ko si pa oblečeš suknjo, postaneš mlada dama, svojska in svetska, ki spada v življenje, na cesto, v javnost, kjer ni več številke in katalogov. Površniki in čepice, zlasti klobuki in rokavice, so vstopnice, ki ti vzamejo šolsko enoličnost ter te pripeljejo v gledališče, kjer se odigrava življenje.

Zabrnel je električni zvonec. Življenje se je stisnilo v klopi in zasnajalo v knjige. Zunaj na hodniku so ostali na obešalu le kalupi, po modi ukrojeni, z znaki okrašeni in nekateri poškrabljeni s parfumom. Suknje nadomeščajo torbice. Po žepih so nasejane drobtinice, zmečkani listki za tramvaj, gledališče in kino. Ogledalca in glavniki ležijo navzkriž, male škatlice se valjajo med robčki in pod njimi sanjajo varno spravljeni pisemca. Z ovratnikov visijo srčki, psički, mačke in najrazličnejši znaki vseh mogočih organizacij.

Elzin površnik je visel ob koncu obešala. V žepu je ležal droben rožni venec, naslonjen na majhen molitvenik. Hodila je v šesto. Oče ji je umrl. Mati ji je kupila nov površnik in babica ji je prinesla z Brezij rožni venec par mesecev pred njeno smrtjo. Vsako jutro je šla Elza k frančiškanom in zmolila desetko, v katero je vpletala otroške želje po dobrih uspehih, dekliške upe po življenju in najlepše sanje o bodočnosti. Sanjala je, kakor sanjajo vsa dekleta, in verjela je, da so sanje zelo podobne pravemu življenju; samo zasnajati je treba, pa se potem tisto zares zgodi. Če se pa kdaj ni zgodilo tako, je Elza začudena odprla velike, lepe oči in se nasmehnila, kot bi hotela reči: Saj sem vedela, da bo drugače. Tudi Elzine sošolke so sanjale; njihove sanje pa so bile drugačne, čisto drugačne: v njih se je lomilo življenje, razodevala odkritja in prezgodnje spoznanje, ki je zrastle ob sladko-trpkih preizkušnjah.

Odmor. Profesor je odprl vrata in zginil s črnim dnevnikom v pritličje. Pusti hodniki so oživel. V veži je nastala gneča. Na veliki mizi so se v košarah ponujale žemlje, rogljiči in sladko pecivo. Šola se je mahoma izpremenila v obednico in dolgi hodniki so postali šetališče, prenapolnjeno s kritiko, pritožbami, ugibanjem in strahom. Na dvorišče ni šla nobena. Zunaj je rosil mrzel jesenski dež. Učenke so stale pri oknih, pritiskale nosove ob šipe in hrepeneče upirale oči v nebo, kjer so viseli kot umazane cunje črni oblaki. Plašči na obešalnikih so se razgibali.

Strašno dolgočasni so taki odmori. Naravnost izzivajo te, da jih ubiješ z norčijami in nagajivimi domisleki. V šesti so dekleta priredila med pavzo razstavo starinskih predmetov. Nanosile so na kateder trakove, rute, lasnice in si preurejale frizure v starodavni rokokó. Smeh je valovil po razredu. »Srednjeveška dama!« je klicala blondinka. Razčesala si je lase, prešerno je sedla na stol in patetično ponavljala pesem o provansalskih trubadurjih. Smeh in ploskanje.

Na obiske so prihajale grajske hčerke, dvorljivo so se priklanjale pred blondinko ter ji donašale darove.

»Posrečeno! Originalno!« je odmevalo po razredu. Skozi vrata je prišla dolginka. »Pardon, mesdames, prinašam srednjeveške darove! Scena mora biti popolna. Še nekaj manjka!« Koketno se je priklonila in vrgla na kateder Elzin — rožni venec in molitvenik. »Kolosalno!« Blondinka si je okrog roke ovila molek in histerično brbljala iz molitvenika. Hinavsko je zavijala oči in vzdihovala: »Sveta Marija...« Dekleta so rjula. »Pietistični srednji vek! Doba bogomolk! Biblia pauperum! Prosi za nas...«

V predzadnji klopi se je zgenila postava. Elza je skočila iz klopi. Lica so ji žarela kot v ognju, sanjave oči so se ji bliskale, pesti je stisnila in se pognala v gručo pred katedrom. Blondinka je zasmehljivo poljubovala križec in sliko v molitveniku. V porogljiv zasmeh je padel krik: »Nesramnica!« S komolci si je Elza utrla pot. Planila je k blondinki in zagrabila rožni venec. Molek se je pretrgal in nekaj jagod je zdrsnilo na tla.

»Sram vas bodi!«

»Koga naj bo sram?« je sikala dolginka.

»Tebe in njo in — vas vse!«

V naraslem hrupu je vpila dolginka: »Tebe naj bo sram, tercialka! V šesti šoli si, pa še nosiš s seboj te kloštrske igrače!«

Po hodnikih je zabrněl zvonec. Razburjenje in krik sta prevpila njegov glas. Kot strupene kače so bruhale dekleta v Elzo, ki je stala bleda in ponižana z molkom in molitvenikom v roki. Pred njo je skočila blondinka. Vrgla je z rokami lase v zatilnik, besno započila vanjo strupene oči, pljunila pred njo in zavpila:

»Ti farška...«

Takrat se je zgodilo, česar ne bi nihče pričakoval. Krotka Elza se je vzpela, zamahnila z rokó in udarila blondinko v obraz. V razred je stopil profesor.

Učenke so se bliskovito porazdelile po klopeh. Pred tablo je ostala kot smrt bleda Elza — sama. V rokah je držala molitvenik in pretrgani rožni venec.

Iz šeste se je čulo po hodnikih divje vpitje. Profesor je kričal: »Sramota! Hinavka! Divjakinja! Pretepačka!«

»Ukor!«

Zopet je zapel električni zvonec. Iz razredov so se vsule dijakinje. Razgibali so se plašči in obešalo je ostalo prazno. Le na zadnji kljuki je visela sukinja. Pred njo je stala mrtvaško bleda Elza. S tresočo se rokó je vtikala v žep molitvenik, raztrgani rožni venec in dijaško knjižico, kjer je bil zapisan prvi ukor. »Zaradi prostaškega obnašanja in divjega pretepa med pavzo.« Oblekla si je suktnjo in vsa tresoča se v omotici šla po stopnicah skozi vežo — v življenje. Takrat je prvič začutila svet. Molče je stala pred sodbo, začudena je upirala v profesorja velike, lepe oči, iz katerih je prihajala trpka zavest: Saj sem vedela, da je v življenju vse drugače!

Tisto noč je sanjala. Po šolskem hodniku je hodila umrla stara mati. Segla je v njen žep in popravila rožni venec. Potrgala je znake z drugih plašcev, odprla vrata, šla h katedru in vzela iz žepa črni dnevnik. Prečrtala je ukor in pod njim zapisala s krepkimi črkami: »Moji dragi Elzi v spomin!« Narisala je lepo rdečo vrtnico, nanizala je nanjo vse polno lepih rož in jih spletila v prekrasen rožni venec. Tako lep je bil ta venec, da so se mu čudile blondinka, dolginka, vse součenke in celo profesor.

Nada:

Tako pa ne!

Shod je končan. S Tildo sva šle po megljeni ulici domov.

»Kje pa je Vlasta? Ni je bilo pri shodu.«

»Je rekla, da ne pride več.«

»Zakaj?«

»Izneverila se je. Menda pojde k plesnim vajam.«

»Čudno!«

Zavile sva v vežo.

Naslednje jutro srečam Vlasto na hodniku.

»Pri sestanku te ni bilo, Vlasta?«

»Ne.«

Pa zakaj, če smem vprašati.«

»Lahko vprašaš, pa ne mene! Tildo in druge pobaraj!«

»Tildo? Ne razumem!«

»Jaz pa dobro razumem in globoko čutim. Nočem biti za peto kolo!«

»Preobčutljiva si, Vlasta!«

»Preobčutljiva? Če bi ti hrbet obrnile, kakor meni, če bi na lepo vprašanje zarenčale kot pes, če bi videla, da si jim odveč — kaj bi storila?«

»Pretiravaš, Vlasta!«

»Prav nič! Glej, jaz nimam družbe. Vsa srečna sem se vpisala v kongregacijo. Upala sem, da najdem tam dobra, sočutna srca — toda...«

»Kaj, toda?«

»Ne bom ti pripovedovala, ponavljam: Vprašaj Tildo!«

Po hodniku je prišla Tilda. Sunkoma se je obrnila.

»Zakaj tako, Tilda?«

»Pusti me! Z njo ne govorim.«

»Čudna si?«

»Čudna si ti, ki me siliš!«

»Zakaj preziraš Vlasto?«

»To je moja stvar.«

Takrat sem razumela vse. Kakšna svetnica bi morala biti Vlasta, da bi bila rada v družbi, ki ne zna odpustiti, še manj pozabljati. Prav nič čudno ni, da se umika puščobi in gre tja, kjer jo sprejmejo z veseljem. Saj jo tovarišice same pode!

Dekleta, manj pelina, pa več medu!

Vinotok in listopad

Močan, široko razrasel brest stoji na našem vrtu. Prav skoz okno nas gleda v našo sobo. In zdaj ga je jesen čudno spremenila: rumeno haljo mu je oblekla čez in čez. V jutrnji obilni rosi in vlažni megli cepajo od trudnih listov in otožnih vej debele kaplje. Morda je to poslavljanje. Ko posije sonce, je brest kakor pozlačen. Na koncu vejic pa tedaj vrtoglavo zatrepetajo široki listi, nemirni so in neugnani. Popoldne padajo listi kakor zlate luske na trato. Drug za drugim, včasih cel šop skupaj, in legajo v močo na ruševino. Vrh našega bresta je že pokazal prazne roglje — gole veje poganjke. Kmalu zajame vse drevo za eno zimo smrt.

Druga slika: V toplem jesenskem popoldnevu se ulivajo črne postave iz mesta na belo, pusto cesto proti pokopališču. V naročju nosijo poslednje jesenske rože. Na tihih gredah za pokopališkim obzidjem zvene železne grabljice in črtajo v beli pesek okoli molčečih grobov. Nemi šopi rož stražijo negovane grobove, pod njimi pa utripajo iz skledic plahi plamenčki sveč. Misli se ne morejo ustaviti pri tihih hribčkih; vanje predirajo in iščejo drage rajne drugega za drugim. Tam so in vendar jih ni. Prhne, minevajo pod gramozno prstjo, ker je na njih ramo položila svojo težko roko mrzla Smrt. Tisoč in tisoč so jih že znosili skozi široka zevajoča vrata pokopališča, drugega poleg drugega, celó drugega nad drugega so jih položili — naše pokopališče je prečuden, strašen kup mrličev: zgor jih vedno in vedno znova nalagajo, spod vedno in vedno ginevajo, prhne. Tako požira zemlja kakor tisočglavi zmaj davek človeških življenj. Zakon nam je pisan: V prah se boš povrnil, iz katerega si vzet. Zemlja sama je bridki eksekutor te neizprosne postave.

Tretja slika: Nedelja. Zdaj se v tem zdaj v onem zvoniku oglasi bronasti jezik zvonov. Včasih kliče od vseh cerkvá hkrati, vse mesto zagrne pojoče morje. Takrat je oznanjeno dovolj: Gospodov dan. Pošev posije jesensko sonce na oltarne sveče in zelene mašne plašče. Pridigar v prekrizani zeleni štoli bere list in evangelij. Vse nedelje govore o božjem Sodniku, ki se bliža. Zdaj o mrtvem mladeniču iz Naima, ki mu Gospod življenja vrne dih, zdaj o pojedinah, ki so prilike večnega božjega kraljestva, in že zazvene tudi strašne trombe bližajoče se poslednje sodbe, dokler v poslednji pobinkoštni in prvi adventni ne zadone strašne orgle prihajajočih poslednjih reči z vsemi piščalmi. Kakor da je znamenje prihajajočega Sodnika že razpeto na nebo. Če bi bil kdo izmed nas Jacopone da Todi, bi prav tako zapel kakor on:

Velik strah bo svet obdajal,
ko bo vseh sodnik prihajal,
k ostri sodbi človek vstajal.

In ti, ki bereš te bežno zapisane misli, si morda mladostno močan kakor naš brest in cvetoč kakor okrašene njive pokojnih. Morda si prav zdaj kipeč, neugnán kakor mlado vino, ki kipi in vre prav zdaj, v času padajočega listja. Ali tebi pojo te jesenske dni zvonovi, da bo treba umreti kakor umre zlato brestovo listje, in leči, kakor legajo dan na dan ljudje, zakaj tudi ti si človek! In tedaj boš strahotno sam stal pred predirnim po-

gledom Sodnika, ki te bo tehtal. To so dejstva, ki pridejo, celó bolj gotovo kakor letošnja zima. Zanimariti jih moreš, uiti jim pa ne moreš. Nečoč pride! Kdaj? Morda že danes ali jutri...

Pokojni nadškof je rad zapisal ljudem, ki jih je hotel svariti, za sklep pisma besede: Memento novissimorum! Spominjaj se poslednjih reči.

To je nauk jesenskega časa v naravi in liturgiji.

Vilko Fajdiga:

Marija na Holandskem

Peš in z avtom in vlakom sem križaril preko te skrivnostne dežele, ki je tako čudno vedra v svoji urejenosti, pa vendar tako otožna v svojih vodah in ravninah. Iskal sem Marijinih sledi... Vedel sem, da bo tam na severu, kjer je tako usodno zakraljeval protestantizem, pač malo prostora za Mater božjo in da hladni Nordijec ne bo imel mnogo smisla za Marijino srce. Nisem se motil. Dve tretjini Nizozemske sta še vedno pod zastavo brezsrčnega luteranizma in najlepša njena mesta: Amsterdam, Rotterdam, Haag, Haarlem in druga nosijo pečat tatvine katoliški Cerkvi in zato tudi kazen božjo: materializem in brezverstvo. O, tam na jugu, v Limburgu, je drugače. Vse je še tako katoliško, kakor da je pravkar sam Gospod šel preko dežele. Ali vendar... Tudi na jug je segel nasprotnik božje Device in skoraj ohladil ljubezen do nje. Tudi katoliška Holandska, dasi bi jo mogli imenovati deželo evharističnega življenja, ni še marijanska pokrajina, kakor do neke mere popolnoma opravičeno nazivamo našo slovensko domovino.

Torej mislite, da Marijinih sledi tam gori nisem našel? To pa zopet ni res, saj kako bi dežela mogla biti katoliška, če ne bi bila tudi marijanska. Poleg tega pa sem našel iskreno željo in prizadevanje, da Mati nebeška mogočno zakraljuje tudi na tem protestantskem severu. Hočete dokazov?

V septembru leta 1957. me je peljal p. Van Velzen, holandski frančiškan, ki se je zaradi naših ljudi slovensko naučil, na marijanski dan za dekanijo Heerlen v Kerkerade, čisto na jugu. Da ste videli množico vernih in organizacij, da ste z menoj doživeli vse te barve in simbole, da bi vas mogel navdati s tistim navdušenjem za Marijo, kakršnega so bili polni ti dobri Holandci! Vse oblasti so bile tam in mesto je dalo, kar je moglo — za Marijo. Rekli so mi, da se taki dnevi vršijo po vseh dekanijah in povsod lepo. Katoliška Holandska se otresa zadnjih vplivov protestantizma in hrepeni po toploti Marijine ljubezni.

Srečal pa sem Marijo tudi na severu samem. Obiskal sem osrednjo hišo nove ženske kongregacije »Žena iz Nazareta« na Tiltebergu pri Haarlenu. Ustanovil jih je jezuit van Ginneken zato, da bi pridobivale protestantsko inteligenco za katoliško Cerkev. Kmalu pa so jih naprosili, naj se zavzamejo za dekliško gibanje na severu. Res so se zavzele, danes je v Graal-gibanju organiziranih že 12.000 deklet, vodijo pa jih te redovnice, ki se samo v svoji materni hiši redovno oblačijo, v vseh drugih tridesetih pa so kakor druga dekleta, oblečene po zadnji modi. Vendar pa jim ravno iz Tilteberga sije sonce srčice in duhovnih globin. Miren nekdanji gradič je to. Visoko nad streho plapolala Kristusova zastava — križ. Vstopiš. Sprejme te belo oblečena sestra z modrim pasom: nazareška noša. In v tej hiši je

vse nazareško. Nobenega stola nikjer, ampak same blazine po tleh, v obednici, kapeli in povsod. Nobene oprave, le žive orientalske barve poživljajo do heroizma skromno hišo. Kakor da hodijo same Marije se ti zdi. Tudi njihova govorica je tako dobra in preprosta, pa četudi so doktorice med njimi, in njihova ljubeznivost in postrežljivost in mir in molitev... kakor same Marije. In ta lepi lik presajajo med dekleta, na ulico in v severna velemesta, danes že celo v Anglijo, Nemčijo in Avstralijo.

In v južnih škofijah Holandske sem zopet srečal Marijo. Tam pa so ustanovljene katehistinje za vodstvo deklet — pri nas jih poznamo iz Betnave na Štajerskem. V sobi ustanovitelja katehistinj, msgr. Frenkena, sem si ogledoval lepo sliko. Tovarniška pokrajina. Vse v megli industrijske umazanosti. Nad vsem pa se dviga čudovita podoba Matere božje, ki s svojo navzočnostjo prinaša sonce med tovarniško temo. Simbolična slika, ki je pač hotela ponazoriti delo mladega dekliškega gibanja v južni Nizozemski. Katehistinje se same najprej morajo posvetiti, in sicer v evharističnem in marijanskemu duhu. Prav isti duh naj nato posredujejo dekliškim skupinam, ki jih vodijo. Danes imajo organiziranih že 40.000 deklet. Obiskal sem nekaj njihovih društvenih domov. Iznenadilo me je čudovito odlično mesto, ki so ga povsod namenile Mariji. V vsaki hiši imajo kot neke vrste družinsko svetišče »Marijin kot«, ki te prvi pozdravi ob vstopu in se ti še zadnji nasmeje ob izhodu. In prva zapoved vsake članice mladega dekliškega gibanja je, da v Mariji gleda tisto, kar Bog hoče, da postane vsaka žena in da je zato življenjski program vsake izmed njih: postati druga Marija.

Kakor čudovita zarja se nad mladimi gibanji na Holandskem razliva ljubezen do Marije, in če je kdaj ta dežela tulp in narcis bila premalo marijanska, postaja danes bolj in bolj. Kako lepo je iskati Marijinih sledi v daljnem svetu: čutiš, kakor da Mati hodi z otrokom...

Grivški:

Krik

Takó sem sklenil:
Proč peró, zaključí pesem!
Postal sem razdvojen, zamišljen, resen,
peščen, leden.
Kedaj so še na pesku cvele rože?
Kedaj so še na ledu peli slavci?
In če so peli — bili so hinavci.

Zató kričim, nič pesmi več ne pojem.
Kričim po materi: pred mojim kelihom je umrla,
kričim po domu: do tal ga zlobna sila je podrla,
kričim po dobrih srcih: pred mojimi očmi so se zaprla.
Ta krik je divji, besen,
ne more ga opisati peró, ne pesem.

Žingarica počiva. Vsa tiha in pokojna sanja o dneh in nočeh, ko so veseli dekliški vriski motili njeno samoto. Takrat je bila kočja živahno letovišče, sedaj je postala zaklenjen samostan, po katerem stopajo neslišno spomini, kakor nune v oratorij. Orumeneli listi padajo na streho, zadnje rože se sklanjajo globoko v gozdnatih jasah in žal jim je gorkih sončnih dni ter jasnih oči, ko je vasovalo ob njih mlado življenje. Odšla je s paše živina, utihnili so zvonovi, le Završnica teče kakor takrat, ko so pela ob njej dekleta in je brnela turbina v globeli. Ob hladnih večerih prihajajo h kočji plašne srne in začudeno ogledujejo kočjo, kjer so ugasnile luči ob oknih. Žingarica je na počitnicah.

V Ljubljani in Mariboru pa šetajo gospodične po ulicah. Vsako jutro gredo v šolo. Z njimi hodijo skrbi in le malokatera se spomni na gostoljubno Žingarico. V teh dneh, ko smo že vsi pozabili na našo kočjo, je nekdo potrkal na vrata.

»Prosto!«

Stopila je v sobo majhna ženica s klobukom na glavi.

»Pozdravljeni, gospa!«

»Kaj me ne poznate več?«

Začudena stoji pred začudenim. »Saj smo bili vendar skupaj na Žingarici! Tri tedne sem vam kuhala!«

Opravičil sem se ter se z vprašanji izmotal iz zadrege.

»Kaj vi! Vi niste v zadregi. Toda jaz... tri mesece sanjam o Žingarici in strašno hude so te sanje. Same zadrege.«

»Zadrege?«

»Pa še kakšne! Pomislite: sanjam, da stojim ob velikem štedilniku. Kar naenkrat pridero gospodične v kočjo in tajinstveno javljajo: »Že gredo! Sami odlični gospodje gredo! Ljubi Bog, kako naj jim postrežem? Hitim v ozko shrambo — veste, prav zanič je narejena — pa vidim vsa jabolka in hruške oglodane! Kdo je to storil? — Polhi. — Prinesem čaja in kuham. Tresk! Vsi krožniki so na tleh! — Medtem pride gospôda, odlična, prijazna. Mene spreleta mraz. Kaj naj jim dam? Ogenj je ugasnil, vode ni, krožniki so v črepinjah, sladkorja je zmanjkalo in tega presnetega fanta še ni iz Breznice. Gospod rohni, gostje se smejejo, gospodične pa skrivaj stržejo koren, češ: Prav ji bodi! Jaz pa trpim kot živa pokora in se pogrezam v sramoto.«

Medtem se zbudim in globoko oddahnem: Hvala Bogu, da ni res!

Pa se spet nalovijo nove sanje. Pri kosilu smo. Nosimo na mizo fižol. Gromovit smeh zadoni po kuhinji. Kaj je spet?

»Fižol je surov, nič ni kuhan!«

Domislim se, da ga res nisem skuhala. Strašna zadrega! Domov bodo pisale in me tožile: »Servira nam surov fižol! Bog, ti meni pomagaj! — Zbudim se iz sanj in vsa srečna sem, da sem doma.«

Zmučena vnovič zaspim. Spet se priklatijo črne sanje in spet sem v Žingarici. Fantje skrivaj kadijo cigarete v podstrešju. Ogorek pade v slamo. Ježeš, gori! Kočja se je vnela. Vpijem in bežim. Medtem se zbudim in zahvalim svetemu Florijanu. — Takó trpim noč za nočjo. Shujšala sem in prijateljice trdijo, da sem se postarala za pet let. Kaj vedó gospodične,

kako človek trpi. Njim ni več mar Žingarica, mene pa preganja še sedaj po dveh mesecih. Spanje mi je ukradla ta Žingarica!«

Tolažim jo v zadregi. Opravičujem, pomilujem, bodrim in vprašam: »Pa bi še šli v Žingarico?«

Zasmejala se je in kakor otrok tlesknila z rokami:

»O, še, še! Ko je bilo pa vendarle tako lepo! Samo...«

»Kaj pa?«

»Ko bi le ne bilo teh preklicanih — zadreg!«

Prijazno sva se poslovila. Hvaležen sem ji pa le bil, da me je spomnila na Žingarico, ki mirno sanja pod Stolom.

Da ne pozabimo!

Mara. (Dosedanja vsebina povesti.) Mara Faller, hčerka umrlega univerzitetnega profesorja, živi s svojo dobro, opešano materjo in z brati Dragom, Sašo, Petrkom v preprostem in domačem stanovanju v starem nemškem mestu z lepo cerkvijo. Pri njih stanuje tudi dr. Hilt, učenec njihovega očeta, in se pripravlja za univerzitetnega profesorja. Mati ga ceni in spoštuje, kakor da ji je sin. Maro pa strašno mika, da bi odšla v svet, kaj videla in doživela. Zelo dovzetnega srca je za naravno in srčno lepoto. Tedaj pa v časopisu bere oglas Dottore Jacopo Morotti iz Benetk išče dekle, zmožno italijanščine in strojepisja, da mu bo tajnica, njegovi hčerki Katarini pa družabnica. S pomočjo dr. Hilta se Mara za to službo takoj potegne in jo dobi, saj je vešča italijanščine in strojepisja. S težkim srcem se poslavlja od svojega mladostnega raja. Takole moli: »Zahvaljujem se ti, moj Bog, da živim in vso lepoto domačije gledam — zahvaljen, da smem dihati in se veseliti! Pomagaj mi, da v Tvojem lepem svetu ostanem dobra in ga bom vredna. Amen.« Brž se odpelje v Lugano, kjer bo Morotti s svojo hčerko letoval. Na izletu na Lago Maggiore iz vsega srca uživa lepote krajev pa tudi prijaznost ljudi. Priča je zaroki vesele Aste z mladim zdravnikom iz Berlina, porazi jo vihar na jezeru, vsi jo vzljubijo. Zdaj pa se bo z Morottijem odpeljala v Benetke na delo. Uživala bo krasoto bajnega mesta, doživljala njegovo slavno zgodovino in nehote sama posegala vanjo.

To povest bomo nadaljevali v prihodnji številki!

*

Dijaški kongregacijski koledarček je letos v svojem koledarskem delu doživel nekaj sprememb. Leva stran je lani imela štiri stolpce, letos ima tri. Podatki o Marijinih godovih in narodnih praznikih so združeni s tretjim stolpcem, mesečeve mene pa so prišle pod črto. Zakaj ta sprememba? Da je prostor bolj izrabljen in vsebina obilnejša. (N. pr. lanski oktober je imel 49 podatkov, letošnji 95.) Ze uvodna opomba v koledarju opozarja, da je zlasti imen svetnic več ko prejšnja leta, zato da imajo tudi dekleta večjo izbero imen. Seveda je moralo pri marsikaterem dnevu več lepih godov odpasti, ker je zaradi važnejših zmanjkalo prostora. Toda kar imata godov misal in brevir, so v tem koledarju vsi; iz martirologija ali seznama mučencev in drugih svetnikov pa so vzeti bolj znani ali pa domači zgodovini bližji. Tudi značaj svetnikov in svetnic je krajše in preprosteje zapisan (glejte uvodne opombe) ter brez pike, vse zato, da se varčuje s prostorom.

Ako hoče dijakinja življenje svoje patrone ali nebeške zaščitnice oz. patrona natančneje spoznati — in katera kristjanka, kaj šele kongreganistka, se zanj ne bi zanimala — naj vzame v roke Rogač-Torkarjevo življenje svetnikov ali pa novejše, ki je doslej opisalo svetnike od 1. januarja do 26. avgusta; obojno delo je izdala oz. še izdaja Mohorjeva družba. Če pa imena svoje patrone v Dijaškem koledarčku ne najde, naj pogleda v abecedni imenik godov v koledarju Mohorjeve družbe.

Zakaj vas na koledar opozarjam? Zato, ker je življenje svetnikov in svetnic nam vsem najlepši zgled junaškega krščanstva, ker tvori herojsko zgodovino naše Cerkve, ker si bomo s posnemanjem svojih patronov naklanjali njihovo priprošnjo in zaščito pri Bogu, ker bomo z njihovim vzornim življenjem pred očmi laže in gotoveje korakali proti svojemu večnemu cilju.

Kaj smo doživele

Naše zborovanje v št. Juriju.

Kakor vsako leto, tako je tudi letos S. D. Z. priredila tabor. Kot smo se lansko leto zbrala dekleta na Brezjah, tako smo se letos odpravile v št. Jurij ob j. želez. Težko smo že pričakovale 5. avgust, ki je bil določen za odhod. Odpeljale smo se iz Ljubljane opoldne, ko je pritiskala najhujša vročina na ljubljansko polje. Precejšnje število se nas je sešlo že v Ljubljani; z ostalimi dekletimi pa naj bi se dobile v št. Juriju.

Vso pot nas ni zapustila dobra volja. Vesele smo prepevale naše lepe narodne pesmi. Tako nam je prav hitro minila sicer pusta vožnja.

Ko smo na postaji izstopile, nas je tam že čakala voditeljica tabora, Joža. V kmetijski šoli, kjer smo stanovale, smo si uredile prtljago in izbrale postelje. Nato pa smo si ogledale okolico. Takoj smo postale domače v tem novem kraju. Po večerji smo se sprehajale po cesti in pozno v noč so odmevale pesmi iz naših grl.

Naslednji dan smo imele dopoldne nekako duhovno obnovo, ki jo je vodil naš duhovni voditelj g. dr. Snoj, v cerkvi sv. Ahaca. Ta cerkva nas je tudi naslednje dni veselo pozdravljala in sprejemala v svoje okrilje, ko smo hodile k sv. maši. Popoldne smo v prijaznem gozdičku nad šolo začele naše redno zborovanje. — Otvoritveni govor je imel g. dr. Žebot, ki nas je seznanil z nacionalizmom in pro-

blemi jugoslovanstva. Vse navdušene smo nato odšle v trg, kjer smo zopet prepevale vesele pesmi, kot smo prepevale vse šentjurske dneve, ki nam bodo ostali trajno v spominu. Zvečer pa smo se razgovarjale ob kresu.

Ko smo drugi dan prišle od sv. maše, nas je zopet sprejel v svoje okrilje gozdiček, kjer nam je g. dr. Kuhar podal sliko Evrope brez Kristusa. To predavanje je bilo silno zanimivo in nas je seznanilo z marsikatero, nam doslej še neznano mislijo. V drugem predavanju tega dne nas je pa popeljal dr. Janžekovič v Nemčijo in nam je opisal vse fantastične ideje, ki

pa, žal, kažejo, da se bodo uresničile. Julka Ložarjeva pa nam je zopet v drugem popoldanskem predavanju predstavila življenje na univerzi. Dr. Snoj nam je podal lik sodobne dijakinje, kot si ga on zamišlja. Zelo zanimivo pa nam je podal naslednji dan g. Čuješ smernice naše narodne obrambe, ki so silno važne za nas Slovence. Temu pa je sledilo predavanje gdč. Labernikove, ki nam je dokaj živo podala sliko dijakinje v družini. Pri tem predavanju smo se nekoliko odpočile, da smo tem lažje poslušale naslednje zanimivejše predavanje, ki je bilo obenem zaključno. V njem nam je gosp. prof. Terčelj razkril obupno, pa, žal, resnično stanje naših srednjih šol. Vse navdušene po tem predavanju smo gospoda predavatelja spremile na kolodvor. Zvečer smo se pri kresu poslovile od prijaznih gostiteljev.

Ti dnevi nam ne pojdejo iz spomina! Relca.

I. G., Maribor:

Čitala sem, da je bil raj, o katerem poroča Mozes, v Avstraliji in ne v Armeniji, kakor so nas učili v šoli. Kaj pravite k temu? —

Namen svetega pisma je versko-vzgojni. Hoče nas poučiti le o tem, kar je potrebno za zveličanje. Drugih posvetnih ved (zemljepisa, narodopisa, prirodoslovja itd.) se sveto pismo dotika le mimogrede in govori o njih tako, kot so sodili sodobniki. Zato iščimo v sv. pismu verske resnice, ne pa posvetnih znanosti.

Glede raja poroča Mozes naslednje: »Zasadil pa je Gospod Bog raj veselja od začetka in vanj je postavil človeka, katerega je naredil... Iz kraja veselja je tekla reka, da je namakala raj, in odtod se je delila v štiri glavne reke. Eni je ime Fizon; ta je tista, ki teče okrog dežele Hevilat, kjer raste zlato; in zlato te dežele je prav dobro. Ime druge reke je Gihon; ta je tista, ki obkroža vso deželo Etiopijo. Ime tretje reke je pa Tigris; ta poteka proti Asircem. Četrta reka pa je Eufkrat.«

Na podlagi svetopisemskega poročila je torej treba dognati, kje je bil raj. Predvsem je jasno, da je bil ta raj (hebrejsko: Eden, grško: paradeisos — vrj radosti) na zemlji. Po opisu rek sklepajo zemljepisci, da je ta rajska pokrajina ležala ob razvodju štirih rek, ki so se odcepile od neimenovane reke, ki je namakala raj; po imenovanih rekah lahko sklepamo, da je bil raj v Armeniji, gorati deželi na južni strani Črnega morja. Tukaj izvirata komaj 2000 korakov vsaksebi reki Eufkrat in Tigris, ki se naposled stekata v eno samo veliko reko, ki teče proti vzhodu. Drugi dve sosednji reki se dandanes zoveta Aras (Arakses) in Kur (Čaruk). Vse te velike reke izvirajo izpod armenskega gorovja. Fizon (Kur) obkroža deželo Hevilat (današnja Kolhida, bogata z zlatom), Gihon (Aras) pa pokrajino Etiopijo, ki pa nima nič skupnega z Abesinijo v Afriki, dandanes se zove »Kuš«.

Po znanstvenih ugotovitvah bi bil torej raj v Armeniji. Ta dežela leži nekako v sredini zemlje (Rtič Dobre nade — Beringov preliv). Odtod se je človeštvo najlaže razširilo proti morjem. Omenjena pokrajina je še dolgo stoletij veljala za izredno lepo in plodovito. Ksenofont jo imenuje v svojem spisu »Anabasis« — paradeisos, t. j. krasen park. Zakaj si ti raj prestavila v Avstralijo, ne vem. Morebiti so našli tam kak okostnjak, po katerem sklepajo na pračloveka. Dejal sem, da zemljepisna označba ne zadeva sv. pisma. S tem, da so kje v Avstraliji našli pračloveški okost-

njak (če so ga!), še ni rečeno, da izvira človeški rod iz Avstralije. Ni nemogoče, da se je človeštvo zaradi kontinentov, ki so bili svoj čas združeni, naselilo v Avstraliji. Bo pa že bolj držala ugotovitev za Armenijo.

F. M. L., Ljubljana:

Odgovor dobiš prihodnjič!

Za november razpisujemo nagrado za najboljši sestavek: **Stanovanjsko vprašanje pri sošolkah**. Spis je treba poslati na uredništvo do 15. novembra. — Najbolje ocenjena rešitev bo nagrajena s knjigo: Cajnkark: Potopljeni svet.

A N E K D O T E

Posmrtnost.

Na svidenje! — V Franciji so pred nekaj tedni proglasili mobilizacijo. Vpoklicani so se poslavljali na kolodvorih. Med nešteti vojaki je bil mlad dvajsetleten fant. Junaško se je poslovil od matere in ji klical iz vagona: »Z Bogom, na svidenje!« — Star vojak, ki je videl pekel v Verdunu, se je smejal: »Otročič! V vojsko idočim se ne spodobijo klicati: »Au revoir!« Malokdo se vrne nazaj.«

Šlišal je mladi vojak to pikro pripombo in dejal starejšemu: »Jaz sem popolnoma gotov, da se bova spet videla z materjo: če ne v Parizu, pa v — paradizu!« (Si non à Paris, au paradis!) — Stari si je otrl solzo, povlekel dim iz pipe in s poudarkom dejal: »Srečen ti, ki imaš to vero; jaz je nimam!« (Pons: Il n'y a pas des morts.)

Bomo videli! — Peljal se je v vlaku kapucin in molil rožni venec. Nasproti je sedel gospod, ki je pridno srkal iz buteljke. Pomilovalno je s pogledom ošvrknil patra rekoč: »To se boste začudili na onem svetu, ko ne boste našli ničesar! Bolje je, da si človek privošči na tem svetu: tu smo na realnih tleh — nebesa so v oblakih!«

Zasmejal se je prešerno in nagnil steklenico. Kapucin je mirno odvrnil: »To boste, dragi gospod, razočarani na onem svetu, če bo večno življenje. V taki negotovosti, kakor živite vi, bi jaz ne bil tako lahkomišeln.«

Reklama. — Slavni pridigar p. Sermeria je za Verne duše po mestih veleplakativiral naslednjo reklamo: Namesto dragih vencev darujte denar za reveže! S tem boste najbolj ustregli trpečim dušam v vicah! — Zelo umestna sodobna reklama!

Knjige, naše prijateljice

Anton Slodnjak, Neiztrohnjeno sree. Zgodovinski roman. Izdala Naša založba 1958. Strani 275 + 385.

Zdi se mi, da se bo ob Neiztrohnjenem srcu — Prešernu — razvil podoben besedni boj, kot se je ob Zgodovini slovenskega slovstva istega pisatelja. Neutrudljivi delavec profesor Anton Slodnjak je v zgornjem romanu podal podobo še vedno največjega pesnika Prešerna, kakor jo je sam videl. Dijaku in vsakemu čitatelju, ki pozna Prešernovo dobo in pesnika samega, bo nudilo delo svojevrsten užitek.

Pavle Sedmak, Kaplan Martin Čedermac. Roman. Založila Slovenska Matica 1958. Strani 240.

Kaplana Martina Čedermaca, ki ga je napisal Pavle Sedmak (psevdonim!), lahko poleg Potopljenega sveta prištejem med naše najboljše knjige, ki so izšle zadnji čas. Kot je Potopljeni svet krik proti duhovni smrti človekovi, tako je Kaplan Martin Čedermac ogromen protest proti smrti narodovi. Obe deli sta za današnje življenje in posebno za nas Slovence izredno važni. Lepo in močno je opisan kaplan. Človek ga skoraj ne more odložiti, ko se je zatopil v njegovo veliko trpljenje, ki ga je rodila ljubezen do materine govorice.

Miško Kranjec, Kapitanovi. Roman. Izdala Slovenska Matica v Ljubljani 1958. Strani 385.

Najplodovitejši slovenski pisatelj sedanjega časa v svobodnih mejah, Miško Kranjec, je s Kapitanovimi prijetno v več ozirih presenetil slovensko javnost. Kapitanovi so knjiga, zadnja v vrsti prve desetine njegovih knjižnih izdaj; knjiga, ki je spet posvečena naši slovenski zemlji, Prekmurju, Kranjčevemu rodnemu kraju; knjiga, v kateri je pisatelj, ki je bil včasih že kar preveč enoličen, naredil razveseljiv korak k svoji razčiščenosti. Vzemite v roko knjigo. Pri čudovito lepih opisih narave, kjer se Kranjec ni še prav nikoli izneveril in je bil vedno pristno topel, in tudi pri opisovanju njegovega človeka vam bo dobro.

Joža Lovrenčič, Legenda o Mariji in pastirci Uršiki. Ljubljana 1958. Strani 58.

Pesnik Joža Lovrenčič živi v svojem svetu, ki je tako pravljčen, da vzbudi velikokrat na prvi pogled videz nesodobnosti. To ni čudno. Saj se njegova tiha beseda v današnjem kričečem svetu izgubi. Vendar tvori z njo svojevrsten tip, ki se kot poseben kamenček rdeče blesti v mozaiku naše besedne kulture. Svoji tradiciji je ostal zvest tudi v zgornji le-

gendi o začetku božje poti na Sveti gori pri Gorici. Lovrenčič se je tudi s tem zadnjim delcem oddolžil tisti skrivnostni vezi, ki nas vedno veže na naš rojstni kraj, tistemu klicu, ki se mu pisatelj najlaže in z največjim uspehom odzove.

Joža Herfort, Živa mavrica. Izdalo društvo »Razvoj« 1958. Strani 160.

V »Živi mavrici« je lovski pisatelj Joža Herfort zbral dolgo vrsto drobnih črtic, v katerih se je lepo spomnil menda prav vseh prtičev in živali polja in gozdov, kar jih navadni ljudje poznamo. Lepo knjigo, ki jo krasi tudi veliko pisateljevih slik, bo marsikdo z nemajhnim veseljem vzel v roke, saj je pisana z izredno toplo ljubeznijo do narave. V pouk bo in v razvedrilo, v dobro in prijetno.

Stanko Cajnar, Potopljeni svet. Izdala Nova založba v Ljubljani 1958. Strani 72.

Že dolgo ni na Slovenskem izhajalo in izšlo delo, ki bi mu toliko ljudi ves čas s tako različnimi mislimi in željami, ljubeznijo in nasprotjem pa pričakovanjem sledilo, kot je bil to primer pri zgoraj navedeni knjigi. Saj se je o njej razvila dolga zgodba, še preden smo jo v celoti poznali. Danes je knjiga med nami. Vsi, ki jo poznamo, jo imamo radi. Kajti zarezala je v osrčje današnjega praznega življenja, ostro zarezala, a z ljubeznijo. Njena beseda je kot najfineje izbrušen nož, njena moč je misel, ki je večna, in njen namen je resnica, ki je še vedno obstala. V Potopljenem svetu je izpregovoril pesnik in apostol, obeh beseda je močna, ker je izšla iz polnega, do kraja sebi zvestega človeka. Potopljeni svet igrajo tudi v našem gledališču v Ljubljani. Polne dvorane mu v napetosti slede; nekateri dohajajo bistro misel, drugi nekoliko zaostajajo, vsi pa čutijo, da se govore velike besede. C. Kr.

● PAR VESELIH

Prvošolka vpraša petošolko: Kdo pa je razrednik? — Odgovor: Razrednik je oni profesor, ki pride v razred vsakokrat pred mano, kadar zamudim; če pa ne zamudim, ga gotovo še ni v razredu.

Profesor je dognal, da učenka ni sama spisala domače naloge.

»Ta naloga ni zrastle na vašem zeljniku. Kdo vam jo je napisal?«

»Očka.«

»Od kraja do konca?«

»Ne; nekaj sem mu tudi jaz pomagala.«

»Kako pa pri verouku?« vpraša oče hčerko debeluško.

»Slabo. Dvakrat molimo, pa nič ne jemo.«